

Robert Rynkun-WernerIzba Adwokacka w Warszawie
ORCID: 0000-0001-6559-7731**TAJEMNICA ZAWODOWA ADWOKATA I RADCY PRAWNEGO
W POSTĘPOWANIU PRZED SEJMOVĄ KOMISJĄ ŚLEDCZĄ****Wprowadzenie**

Działalność zawodowa adwokata i radcy prawnego w oparciu o obowiązujące przepisy ustrojowe odnoszące się do zasad wykonywania zawodów zaufania publicznego określona została dość szeroko¹. Adwokatura oraz radcy prawni powołani są do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa. Zawód adwokata, podobnie jak zawód radcy prawnego, polega w szczególności na świadczeniu pomocy prawnej, udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych oraz opracowywaniu projektów aktów prawnych. Pomoc prawna świadczona jest w szczególności osobom fizycznym, podmiotom gospodarczym oraz jednostkom gospodarczym. W społecznym odbiorze zawody te kojarzone są jednak przede wszystkim ze szczególną rolą profesjonalnych pełnomocników związaną z występowaniem i reprezentowaniem jednostek przed sądami i innymi organami państwowymi (art. 4 ust. 1 pr.adw. oraz art. 6 u.r.pr.). Stąd też po stronie profesjonalnego prawnika w związku z udzieleniem pomocy prawnej występuje prawni, określony ustawowo obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej (art. 6 pr.adw. oraz art. 3 ust. 3 u.r.pr.). Obowiązek ten nie może być ograniczony w czasie, co dodatkowo wzmacnia poufność relacji klient–pełnomocnik. Dochowanie tajemnicy zawodowej nie jest przy tym prawem, ale obowiązkiem adwokata i radcy prawnego. Do przestrzegania tajemnicy zawodowa zobligowani jest również aplikant adwokacki i radcowski. Dodatkowo, co szczególnie istotne, jest to obowiązek etyczny. Wynika on z jednej strony z przepisów deontologicznych

¹ Zob. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2019, poz. 1513 ze zm.), dalej: pr.adw. oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 2018, poz. 2115 ze zm.), dalej: u.r.pr.

dotyczących zasad wykonywania tych zawodów², które uchwalane są przez odpowiednie organy każdego z samorządów zawodowych, obligując tym samym swoich członków do ich przestrzegania. Z drugiej zaś strony jest to i powinien być wewnętrzny, moralny nakaz powinności dochowania tajemnicy, którym powinien kierować się profesjonalny prawnik w związku z wykonywaniem czynności zawodowych. Nakaz ten można określić jako swoiste poczucie lojalności wobec klienta, który niezależnie od obowiązujących regulacji prawnych stanowi o istocie wykonywania zawodu zaufania publicznego jako zawodu społecznie użytecznego, wypełniającego misję społeczną oraz mającego za zadanie ochronę istotnych wartości w zakresie interesu społecznego, a także wyrażającego wiarę w pełne i integralne respektowanie prawa, a zwłaszcza wartości konstytucyjnych oraz dyrektyw postępowania³. W konsekwencji powyższe prowadzi do sytuacji, w której zawody te podlegają szczególnej ochronie.

Obowiązek do dochowania tajemnicy zawodowej nie ma jednak charakteru absolutnego, ustawodawca wprowadza bowiem szereg regulacji, które znacznie ją ograniczają czy wręcz znoszą. Przykładem przepisów wyłączających *ex lege* tajemnicę zawodową adwokata i radcy prawnego jest art. 6 ust. 4 pr.adw. i art. 3 ust. 6 u.o.r.pr., które odnoszą się do informacji udostępnianych na podstawie przepisów ustawy z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu⁴ oraz przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa⁵ w zakresie określonym tymi przepisami, a dotyczącymi w szczególności tzw. schematów podatkowych. Podkreślić jednak należy, że nie jest to zwolnienie całościowe, a jedynie częściowe, które odnosi się tylko do obowiązku przekazania informacji we wskazanych w tych regulacjach zakresach tematycznych.

Tajemnica zawodowa adwokata i radcy prawnego zajmuje szczególne miejsce w postępowaniu karnym, w którym przedstawiciele tych profesji są dysponentami dwojako rodzaju tajemnicy. W pierwszym przypadku jest to tajemnica zawodowa (adwokacka lub radcowska), a w drugim – tajemnica obrończa. Ograniczenie obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej może nastąpić na mocy postanowienia sądu, który na podstawie art. 180 § 2 k.p.k. jest władny zwolnić adwokata lub radcę prawnego z tego obowiązku, ale tylko wówczas, gdy przesłuchanie jest niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Powyższe uprawnienie nie bę-

² Zob. § 19 pkt 7 uchwały Prezydium NRA z dnia 10 października 1998 r., nr 2/XVIII/98 ze zm.; Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu (Kodeks etyki adwokackiej), załącznik do „Palestry” 2012, nr 1–2 oraz art. 16 uchwały z dnia 6 września 2013 r., nr 197/VIII/2013 Krajowej Izby Radców Prawnych – Kodeksu etyki radcy prawnego.

³ Zob. wyroki TK: z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK ZU 2004, nr 2A, poz. 9 oraz z dnia 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05 OTK ZU 2007, nr 7A, poz. 72.

⁴ Dz.U. 2019, poz. 1115 ze zm.

⁵ Dz.U. 2019, poz. 900 ze zm.

dzie jednak odnosić się do informacji objętych tajemnicą obrończą, która ma charakter bezwzględny. Jest to o tyle istotne, iż zgodnie z art. 11i ustawy z 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej⁶ (dalej u.k.ś.) przepisy procedury karnej mają odpowiednie zastosowanie do czynności prowadzonych przed sejmową komisją śledczą. Stąd też zasadniczego, bo praktycznego znaczenia w pracach komisji śledczej nabiera charakter tajemnicy zawodowej, na jaką wezwany prawnik może się powołać na podstawie art. 11c ust. 1 pkt 4 u.k.ś.. Dopiero bowiem prawomocne postanowienie sądu otwiera drogę do formalnej możliwości przystąpienia do czynności przesłuchania wezwanego adwokata lub radcy prawnego i tylko w ograniczonym przedmiocie badania komisji zakresie, o czym w dalszej części opracowania.

Sejmowa komisja śledcza

Sejmowa komisja śledcza na mocy art. 111 Konstytucji RP jest szczególnym organem kontrolnym Sejmu, którego działalność uregulowana jest nie tylko w Regulaminie Sejmu RP⁷, ale przede wszystkim w u.k.ś. Sejm może powołać komisję śledczą do zbadania określonej sprawy. W oczywisty sposób komisja śledcza jako organ wewnętrzny Sejmu związana jest z funkcją kontrolną, jaką sprawuje ten organ. Kontrola sejmowa oznacza prawo do uzyskiwania informacji o działalności innych organów i instytucji publicznych oraz prawo do wyrażania oceny tej działalności. Zasadniczo odnosi się do sprawowania kontroli nad działalnością Rady Ministrów oraz wszystkich organów i instytucji wchodzących w skład systemu organizacyjnego podporządkowanego Radzie Ministrów (art. 95 ust. 2 Konstytucji RP). Oznacza to, że bezpośrednim adresatem działań kontrolnych Sejmu może być każdy podmiot należący do systemu organizacyjnego rządów⁸.

Komisja śledcza jest nadzwyczajnym środkiem kontroli parlamentarnej posiadającym szczególne, określone ustawą uprawnienia kontrolne, których nie posiadają inne organy Sejmu. Uprawnienia te służą realizacji konstytucyjnego prawa obywateli do informacji o sprawach publicznych i działalności organów publicznych⁹. Komisja powoływana jest *ad hoc*, w sytuacjach wyjątkowych, na mocy uchwały Sejmu, na okres niezbędny do zbadania określonej sprawy. Tym między innymi różni się komisja śledcza od innych komisji sejmowych, tzw. komisji stałych, które powoływane są na okres całej kadencji parlamentu. Kon-

⁶ Dz.U. 2016, poz. 1024.

⁷ Uchwała Sejmu RP z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. 2019, poz. 1028).

⁸ Zob. L. Garlicki, *Konstytucja RP Komentarz*, t. I, Warszawa 2001, s. 5–6.

⁹ Zob. T. Osiński, komentarz do art. 1 [w:] M. Lewandowski, A. Kowalski, T. Osiński, *Sejmowa komisja śledcza komentarz do ustawy*, Warszawa 2006, s. 72.

stytucja nie precyzuje samego pojęcia „komisja śledcza”. Pojęcia „komisja śledcza” oraz „śledztwo” należy wiązać z prawnym obowiązkiem komisji leżącym po jej stronie, a polegającym na wyjaśnieniu określonej sprawy¹⁰. Szczególny charakter sejmowej komisji śledczej wynika również z jej wyjątkowych, quasi-prokuratorских uprawnień, w które na mocy ustawy komisja jest wyposażona. Dotyczy to prawa do wzywania i przesłuchiwanie świadków (art. 11 u.k.ś.), do których to czynności stosuje się przepisy k.p.k. (art. 11i u.k.ś.), sporządzania protokołów z każdej czynności przesłuchania (art. 11a u.k.ś.), zwalniania z tajemnicy prawnie chronionej (art.11e, 11f, 11g u.k.ś.), możliwości powołania biegłych (art. 12a u.k.ś.), wystąpienia do Sądu Okręgowego w Warszawie z wnioskiem o ukaranie świadka (art. 12 u.k.ś.) czy też prawa zwrócenia się do Prokuratora Generalnego o przeprowadzenie określonej czynności (art. 15 ust. 1 u.k.ś.). W konsekwencji komisja śledcza jest jedynym wewnętrznym organem Sejmu posiadającym uprawnienia śledcze, do działalności którego to organu stosuje się odpowiednio przepisy procedury karnej działające na zewnątrz, a nie do wewnątrz Sejmu¹¹.

Postępowania przed sejmową komisją śledczą nie należy utożsamiać jednak z postępowaniem karnym. Celem postępowania sądowego w sprawie karnej jest rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej oskarżonego (art. 2 k.p.k.), a celem podstawowym postępowania sejmowej komisji śledczej jest kontrola-zbadanie działalności danego organu władzy publicznej pod kątem zgodności z obowiązującym prawem. Prace komisji śledczej zmierzają zasadniczo do ustalenia zakresu i przyczyn naruszenia konstytucji i ustaw, np. w zakresie niegospodarności w działaniu danej instytucji państwowej, a w konsekwencji do wskazania osób odpowiedzialnych za ten stan rzeczy. W rezultacie przeprowadzonego badania, w drodze uchwały, komisja może wskazać konkretne osoby, wobec których należy podjąć stosowne działania w celu pociągnięcia ich do odpowiedzialności politycznej, konstytucyjnej lub/i karnej. Odpowiedzialność karna za przestępstwa i przestępstwa skarbowe może zostać zainicjowana, o ile komisja złoży w tym zakresie odpowiednie zawiadomienie do organów ścigania, także już na etapie badania sprawy, a więc jeszcze przed sporządzeniem i przyjęciem w drodze uchwały sprawozdania.

Komisję powołuje się do zbadania określonej sprawy (art. 1 ust. 2 u.k.ś.). Trybunał Konstytucyjny wskazuje, iż przez pojęcie „określona sprawa” w kontekście art. 111 Konstytucji RP należy rozumieć zbiór okoliczności, które stanowią przedmiot zainteresowania Sejmu¹². Zbiór ten wyznacza każdorazowo uchwa-

¹⁰ Por. wyrok TK z dnia 22 września 2006 r., sygn. U 4/06, OTK-A 2006, nr 8, poz. 109.

¹¹ Por. L. Kuciński, *Status prawny komisji sejmowych jako podmiotów kontroli działalności rządu*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 1, s. 8.

¹² Zob. wyrok TK z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99, OTK ZU oraz wyrok TK z dnia 22 września 2006 r., sygn. U 4/06, OTK-A 2006, nr 8, poz. 109.

ła Sejmu powołująca sejmową komisję śledczą, która na zasadzie art. 2 ust. 3 u.k.ś. może określać też szczegółowe zasady działania komisji oraz termin złożenia sprawozdania. Przedmiot prac komisji określony w uchwale powinien być na tyle jasno i precyzyjnie określony, aby dla każdego potencjalnego odbiorcy, w tym, co szczególnie istotne, dla potencjalnych świadków wezwanych przed komisję, było wiadomo, w jakim zakresie komisja śledcza przeprowadza badanie określonej sprawy. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym jest formułowanie zakresu działania komisji śledczej w uchwale o jej powołaniu poprzez używanie pojęć nieostrych¹³. W szczególności, iż może to stwarzać realne zagrożenie niekontrolowanego i niezgodnego z Konstytucją RP zachwiania zasady podziału i równowagi władz oraz nadmiernej ingerencji w sferę wolności osób wzywanych przez komisję śledczą. Określona sprawa dotyczy więc badania działalności, w tym zaniechań, organów i instytucji publicznych, wobec których na podstawie określonej w Konstytucji RP i ustawach prawo kontroli przysługuje Sejmowi. Badane okoliczności muszą występować obiektywnie, a nie hipotetycznie, co oznacza, że komisja bada określone sprawy jedynie *ex post* oraz w zakresie bieżącej działalności organów i instytucji rządowych.

Zakres prac komisji śledczej wyznacza tylko Sejm *in pleno* w uchwale; nie może tego dokonać sama komisja, które nie ma uprawnień do modyfikacji treści uchwały o jej powołaniu¹⁴. Zgodnie z art. 7 ust. 1 u.k.ś. komisja jest związana zakresem przedmiotowym określonym w uchwale o jej powołaniu. Treść uchwały wyznacza zatem prawne granice dopuszczalnego zakresu działania komisji. Ma to o tyle istotne znaczenie, iż zgodnie z art. 7 Konstytucji RP organy państwa działają na podstawie prawa i w jego granicach. Komisja jako organ władzy publicznej, który posiada władcze uprawnienia wobec jednostki, musi swoje działanie opierać na precyzyjnie sformułowanej podstawie prawnej. Może ponadto korzystać ze swoich ustawowych uprawnień tylko w zakresie niezbędnym dla wyjaśnienia sprawy (ust. 2 art. 7 u.k.ś.). Regulacja art. 7 u.k.ś. ma niewątpliwie charakter gwarancyjny z punktu widzenia wolności i praw jednostki. Odnosi się tak do uprawnień komisji (ust. 1), poprzez związanie zakresu działania komisji z uchwałą o jej powołaniu, oraz sposobu tego działania, wskazując na jego niezbędność do wyjaśnienia sprawy, jak i do zagwarantowania osobom trzecim stawiającym przed komisją śledczą możliwość skutecznej ochrony ich dóbr osobistych (ust. 2). Stąd też powyższe uwagi nabierają szczególnego znaczenia w stosunku do osób wezwanych przed oblicze komisji, które wykonują zawody zaufania publicznego, w szczególności do adwokata i radcy prawnego.

¹³ Zob. wyrok TK z dnia 22 września 2006 r., sygn. U 4/06, OTK-A 2006, nr 8, poz. 109.

¹⁴ Zob. W. Odrowąż-Sypniewski, *Komentarz do art. 136a regulaminu Sejmu* [w:] *Komentarz do Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Szmyt, Warszawa 2018, s. 632.

Adwokat i radca prawny jako świadek

Zgodnie z ust. 1 art. 11 u.k.ś. każda osoba wezwana przez komisję ma obowiązek stawić się w wyznaczonym terminie i złożyć zeznania. Powyższa regulacja nakłada prawny obowiązek stawienia się przed komisją, a także zobowiązuje do złożenia zeznań. Obowiązek stawienia się i co do zasady zeznawania opatrzone jest możliwością wymierzenia sankcji w postaci kary porządkowej, zazwyczaj finansowej, o ile osoba wezwana nie stawi się bez usprawiedliwienia na wezwanie lub bezpodstawnie uchyli się od złożenia zeznań (art. 12 ust. 1 u.k.ś.). Jak to już zaznaczono, na mocy art. 11i u.k.ś. do postępowania w sprawach wzywania oraz przesłuchania osób wezwanych przez komisję oraz zwalniania z obowiązku zachowania tajemnicy, nieuregulowanych ustawą, zastosowanie mają odpowiednio przepisy k.p.k.

Obowiązek zeznawania nie ma jednak charakteru bezwzględnego, gdyż o ile osoba wezwana musi stawić się na wezwanie komisji, o tyle nie w każdym przypadku będzie zobowiązana do złożenia zeznań. Przez pojęcie „każda osoba” należy rozumieć wszystkie osoby bez względu na pełnione przez nie funkcje publiczne, społeczne czy zawodowe. Obowiązek ten dotyczy wszystkich obywateli polskich bez względu na ich miejsce pobytu, jak i innych osób, nieposiadających obywatelstwa polskiego, a przebywających na terytorium RP¹⁵. Oczywiście jest jednak, iż w konkretnym przypadku komisja ma prawo wezwać tylko takie osoby, wobec których wiadomo jest, iż posiadają wiedzę w zakresie przedmiotu badanej sprawy. Taką osobą może być zatem adwokat i radca prawny. Z reguły będą to przypadki, gdy adwokat lub radca prawny był pełnomocnikiem strony, np. doradzał w prowadzeniu sprawy powiązanej z przedmiotem badania lub reprezentował stronę w jakimkolwiek zakresie mającym odniesienie do przedmiotu badania komisji. Reprezentacja ta dotyczy osób fizycznych, organów osoby prawnej lub organów lub instytucji publicznej przed sądami i urzędami. W końcu, gdy adwokat lub radca prawny pełnił rolę obrońcy w szeroko rozumianym postępowaniu karnym. Każda z tych sytuacji wywołuje różne skutki faktyczne i prawne dla prac samej komisji śledczej i dla osoby wezwanej. Przedmiotem zainteresowania komisji może być bowiem każde inne postępowanie prowadzone i zakończone przed innym organem władzy publicznej (ust. 1 art. 8 u.k.ś.). Dotyczy to więc także postępowań sądowych, w których osoba wezwana pełniła funkcje obrońcy.

Tajemnica adwokacka i radcowska

Zgodnie z ust. 1 art. 11g u.k.ś. osoby obowiązane do zachowania tajemnicy adwokackiej i radcy prawnego mogą być przesłuchane co do faktów objętych tą

¹⁵ Por. W. Odrowąż-Sypniewski, *Opinia w sprawie przesłuchania przez komisję śledczą osób nieposiadających obywatelstwa polskiego*, „Przegląd Sejmowy” 2005, nr 5, s. 117.

tajemnicą. Może to jednak nastąpić tylko wówczas, gdy jest to niezbędne dla ochrony ważnych interesów państwa, a zwłaszcza ochrony bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Jak z powyższego wynika, regulacja ta stoi w sprzeczności do przepisów ustrojowych adwokatury i radców prawnych. Tajemnica adwokacka i radcy prawnego odnosi się bowiem do wszystkich okoliczności danej sprawy, o których profesjonalny pełnomocnik dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej (art. 6 ust. 1 pr.adw. oraz art. 3 ust. 3 u.r.pr.). Jednocześnie w myśl ust. 3 art. 6 pr.adw. adwokata, a na zasadzie art. 3 ust. 5 u.r.pr. radcy prawnego nie można zwolnić od obowiązku dochowania tajemnicy co do faktów, o których dowiedział się, udzielając pomocy lub prowadząc sprawę. Zdaniem samorządów zawodowych tajemnica ta ma charakter bezwzględny, który wyklucza jakąkolwiek możliwość odstępstwa od tej zasady¹⁶. W przypadku naruszenie powyższego obowiązku adwokat lub radca prawny może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną, a w skrajnych przypadkach na podstawie art. 266 k.k., który stanowi swoista gwarancję poufności, nawet odpowiedzialność karną.

W końcu naruszenie powyższego obowiązku przez profesjonalnego prawnika może stanowić podstawę do odpowiedzialności odszkodowawczej wobec klienta, który powierza prawnikowi określone informacje, mając przekonanie, iż nie zostaną one w jakikolwiek sposób, nawet pośrednio, wykorzystane przeciwko niemu teraz i w przyszłości, po ustaniu stosunku pełnomocnictwa. Tajemnicą adwokacką i radcy prawnego objęte są wszelkie materiały znajdujące się w aktach sprawy pełnomocnika. Dotyczy to wszystkich wiadomości, notatek i dokumentów, zapisów elektronicznych dotyczących sprawy, uzyskanych od zleceniodawcy oraz innych osób, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują¹⁷. Stąd też ujawnienie informacji zawartych na tych nośnikach co do zasady stanowi przede wszystkim naruszenie zasad deontologii zawodowej. Może jednak być też naruszeniem prawa powszechnie obowiązującego.

Problematyka tajemnicy adwokackiej i radcy prawnego, w szczególności w postępowaniu karnym, od lat była jedną z najbardziej dyskusyjnych kwestii dotyczących zasad wykonywania tych zawodów. Wątpliwości dotyczyły głównie tego, jaki charakter ma tajemnica adwokacka i radcy prawnego. Czy zatem ma ona charakter jedynie względny, czy też, jak uważają samorzady zawodowe, charakter bezwzględny? Dotychczasowe orzecznictwo i wypowiedzi doktryny w zasadzie przesądziły, iż tajemnica adwokacka ma charakter względny¹⁸. Ozna-

¹⁶ Zob. Z. Krzemiński, *Głosa do uchwały NRA z 12.12.1993 r.*, „Palestra” 1994, nr 1–2; P. Wiliński, *Konstytucyjne podstawy tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego* [w:] *Etyka adwokacka a kontradiktoryjny proces karny*, red. J. Giezek P. Kardas, Warszawa 2015, s. 165 i n.; R. Rynkun-Werner, *Niezależna adwokatura a efektywna pomoc prawna z urzędu*, Poznań 2016, s. 81–89.

¹⁷ Zob. § 19 Kodeksu etyki adwokackiej.

¹⁸ Zob. wyroki TK: z dnia 22 listopada 2004 r., sygn. SK 64/03, OTK-A 2004, nr 10, poz. 107; z dnia 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/2005, OTK ZU 2007, nr 7A, poz. 72; uchwała SN (7) z dnia

cza to, że pod pewnymi warunkami dopuszczalne jest przesłuchanie w charakterze świadka adwokata lub radcę prawnego. W oczywisty sposób uprawnienie takie musi wynikać z ustawy lub/i orzeczenia sądu.

O tajemnicy zawodowej adwokata i radcy prawnego mowa jest w art. 180 § 2 k.p.k., który w swojej istocie zasadniczo odpowiada regulacji art. 11g u.k.ś. O ile jednak powyższa regulacja procesowa dopuszcza przesłuchanie osób objętych tajemnicą adwokacką lub radcy prawnego, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, o tyle w u.k.ś. przyjęto warunek niezbędności pozyskania informacji dla ochrony ważnych interesów państwa, a zwłaszcza ochrony bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego. Przy czym w myśl art. 180 § 2 k.p.k. przez dobro wymiaru sprawiedliwości należy rozumieć raczej dążenie do ustalenia prawdy obiektywnej w jednostkowym przypadku dokonywania oceny prawnokarnej zgodnie z celami procesu karnego. W postępowaniu przed sejmową komisją śledczą chodzi natomiast o szeroki zakres informacyjny, chyba jednak zdecydowanie za szeroki, który odnosi się do pozyskania wiedzy z obszarów ważnych dla bliżej niesprecyzowanego jednak interesu państwa. Jest to w oczywisty sposób relewantne dla celu faktyczno-prawnego postępowania prowadzonego przed sejmową komisją śledczą jako organem kontroli parlamentarnej. Niestety ustawodawca nie sprecyzował w odpowiedni sposób zakresu pojęcia interesu państwowego oraz nie wskazał, jaki podmiot ma ten interes ewentualnie definiować. W praktyce to sama komisja poprzez treść zadawanych pytań decyduje w konkretnym przypadku o zakresie tego pojęcia, co nie jest dobrą praktyką. Stąd też jako niezwykle istotna z punktu widzenia gwarancyjnego jawi się rola niezależnego sądu, który obiektywnie powinien dokonać oceny zasadności przedłożonego przez komisję wniosku o wyrażenie zgody na przesłuchanie osób reprezentujących zawody zaufania publicznego.

Warunkiem koniecznym wyrażenia zgody na dopuszczenie do przesłuchania, który sąd musi uwzględnić przy każdorazowym dokonywaniu oceny przedłożonego wniosku, jest również wzgląd wykazany przez komisję na brak możliwości ustalenia danej okoliczności na podstawie innego dowodu. Regulacja normy z art. 11g u.k.ś. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 6 ust. 1 pr.adw. i art. 3 ust. 3 u.r.pr., i podobnie jak norma art. 180 § 2 k.p.k. wyraża względny charakter tajemnicy adwokackiej i radcy prawnego. Komisja śledcza nie ma jednak prawa do samodzielnego zwalniania osoby wezwanej, która wykonuje zawód adwokata lub radcy prawnego, z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Taka decyzja leży w wyłącznej kompetencji Sądu Okręgowego w Warszawie. Jednocześnie przypomnieć w tym miejscu należy, iż w myśl art. 11 ust. 1 u.k.ś. każda osoba wezwana ma prawny obowiązek stawić się przed komisją

16 czerwca 1994 r., sygn. I KZP 5/94, OSNKW 1994, poz. 41. Zob. T. Grzegorzczak, *Zakazy dowodowe* [w:] *Polskie postępowanie karne*, red. T. Grzegorzczak, J. Tylman, Warszawa 2007, s. 463–466; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *KPK komentarz*, t. I, Warszawa 2011, s. 996.

śledczą i złożyć zeznania, ewentualnie powołać się na obowiązek zachowania tajemnicy prawnie chronionej. Jednoznacznie należy podkreślić, iż wezwanie na przesłuchanie adwokata lub radcy prawnego nie powoduje po jego stronie prawa do odmowy przybycia na posiedzenie lub przesłania pisemnego oświadczenia w oparciu chociażby o przepisy art. 178, art. 180 § 2 k.p.k. lub art. 11c ust. 1 pkt 1–4 u.k.ś. o odmowie złożenia zeznań.

Osoba wezwana musi stawić się osobiście, chyba że wystąpiła przeszkoda natury losowej, choroba, kalectwo, które uniemożliwiają zrealizowanie tego obowiązku. W takim przypadku komisja będzie mogła przesłuchać osobę wezwaną w miejscu jej pobytu (ust. 2 art. 11 u.k.ś.). Do przeprowadzenia tej czynności również niezbędne będzie prawomocne postanowienie sądu. Brak stawiennictwa bez usprawiedliwienia bądź bezpodstawne uchylenie się od złożenia zeznań może spowodować zwrócenie się komisji do Sądu Okręgowego w Warszawie z wnioskiem o nałożenie kary porządkowej (art. 12 u.k.ś.). W konsekwencji adwokat lub radca prawny, który został prawidłowo wezwany na posiedzenie komisji, jest zobowiązany stawić się w oznaczonym terminie i miejscu. W chwili rozpoczęcia przesłuchania, po odebraniu danych osobowych, na podstawie pkt 4 ust. 1 art. 11c u.k.ś., świadek może złożyć oświadczenie, iż w związku z wykonywaniem czynności w charakterze pełnomocnika lub obrońcy w sprawie dotyczącej materii, którą bada komisja, odmawia złożenia zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ciężący na nim obowiązek zachowania tajemnicy ustawowo chronionej. Podkreślić w tym miejscu należy, iż komisja na mocy art. 11c ust. 2 u.k.ś. ma prawny obowiązek pouczenia osoby wezwanej o jej uprawnieniach jeszcze przed faktycznym przesłuchaniem¹⁹. Powołanie się przez adwokata lub radcę prawnego na obowiązek zachowania tajemnicy adwokackiej lub radcy prawnego czy też tajemnicy obrończej może nastąpić dopiero w chwili, w której członkowi komisji sformułują wobec świadka konkretne pytania. Z tą bowiem chwilą staje się dopiero wiadomym, na jakie konkretnie okoliczności został on wezwany i w jakim zakresie ma złożyć zeznania. W takiej sytuacji komisja w celu uzyskania zgody na przesłuchanie adwokata lub radcy prawnego zobligowana jest, po pierwsze, podjąć stosowną uchwałę, a po drugie, w oparciu o nią na podstawie art. 11g ust. 2 u.k.ś. wystąpić do Sądu Okręgowego w Warszawie o zgodę na przesłuchanie. Przesłuchanie osoby wezwanej, która jest adwokatem lub radcą prawnym i powołuje się na obowiązek zachowania tajemnicy ustawowo chronionej, odbywa się na posiedzeniu zamkniętym.

Wniosek do sądu musi być sporządzony na piśmie i zawierać uzasadnienie z powołaniem się na okoliczności wynikające z ust. 1 art. 11g u.k.ś., a związane z koniecznością przesłuchania z uwagi na ochronę ważnych interesów państwa, a zwłaszcza ochronę bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego, oraz

¹⁹ Zob. R. Rynkun-Werner, *Sejmowa komisja śledcza – czyli jak pełnomocnik staje się świadkiem*, „Palestra” 2017, nr 1–2, s. 103.

z uwagi na fakt, iż okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Powyższe przesłanki muszą być interpretowane ściśle i nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej²⁰. Niewątpliwie, jak to już podniesiono, widoczny jest brak precyzji ustawodawcy w odniesieniu do sformułowanej przesłanki ochrony ważnych interesów państwa czy też ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Tak szeroki zakres zainteresowania komisji, który może być skierowany na pozyskanie informacji znajdujących się w dyspozycji adwokata lub radcy prawnego, budzi wątpliwości natury konstytucyjnej, a więc gwarancyjnej (art. 30, art. 42 ust. 2 i art. 53 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Okręgowy bada wniosek komisji pod względem formalnoprawnym. Komisja musi wskazać konkretne fakty, na jakie chce przesłuchać świadka.

Uchylenie tajemnicy adwokackiej (radcowskiej) powinno być stosowane z uwagi na funkcję i znaczenie tej tajemnicy jedynie incydentalnie, po starannym rozważeniu okoliczności konkretnej sprawy, przy obligatoryjnym wypełnieniu ustawowych przesłanek z art. 11g ust. 1 u.k.ś.²¹ Formalna decyzja o zwolnieniu adwokata lub radcy prawnego z tajemnicy zawodowej nie może być traktowana tylko jako formalność²². Wniosek komisji nie może przy tym ograniczać się tylko do powtórzenia wyrażeń ustawowych, w dodatku niekompletnych. Pytania komisji powinny bezpośrednio odnosić się do przedmiotu badania komisji i nie mogą wykraczać poza zakres tego badania, który ustalony został w uchwale o powołaniu sejmowej komisji śledczej. Sąd musi mieć faktyczną, a więc realną możliwość zbadania sprawy, a nie jedynie iluzoryczną. Tym bardziej iż ewentualne wzruszenie zakazu dowodowego musi uwzględniać istotę praw i wolności obywatelskich zagwarantowanych w Konstytucji RP. Uprawnienie wynikające z przepisu art. 11g u.k.ś. nie może być dla sejmowej komisji śledczej, podobnie jak art. 180 § 2 k.p.k. dla organów śledczych, furtką do korzystania z wiedzy świadka bez ograniczeń²³. Przedłożony Sądowi Okręgowemu wniosek musi być zatem wnikliwie argumentowany, z właściwym odniesieniem do materiału dowodowego badanej sprawy²⁴. Na postanowienie sądu w przedmiocie zezwolenia na przesłuchanie komisji i osobie wezwanej służy zażalenie na zasadach określonych w k.p.k. (ust. 3 art. 11g u.k.ś.). Wniesienie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia sądu (ust. 4 art. 11g u.k.ś.). Zwrócenia uwagi wymaga fakt, iż na mocy uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 53/2018 z dnia 24 listopada 2018 r. w sprawie rekomendo-

²⁰ Zob. postanowienia SA w Krakowie: z dnia 12 października 2013 r., sygn. II AKz 348/15, KZS 2015, z. 10, poz. 51 oraz z dnia 6 lutego 2018 r., sygn. II AKz 3/18, Lex nr 2566592.

²¹ Zob. postanowienie SA w Szczecinie z dnia 29 października 2019 r., sygn. II AKz 330/13, OSP w Szczecinie 2014, nr 2, s. 37.

²² Zob. postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 18 września 2009 r., sygn. II AKz 472/09, KZS 2010, nr 1, poz. 56.

²³ Zob. R. Rynkun-Werner, *Niezależna adwokatura...*, s. 104.

²⁴ Zob. postanowienie SA w Katowicach z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. II AKz 64/16, Lex nr 2023126.

wanego postępowania dotyczącego ochrony tajemnicy adwokackiej wszystkim adwokatom nakazano zaskarżanie postanowień sądów dokonanych w trybie art. 180 § 2 k.p.k. w przedmiocie wyrażenia zgody na przesłuchanie na okoliczności objętych tajemnicą adwokacką. W oczywisty sposób ten swoisty nakaz będzie miał również zastosowanie do postanowień sądu podjętych na podstawie art. 11g ust. 1 u.k.ś. Sąd odwoławczy na skutek wniesionego zażalenia może postanowienie Sądu Okręgowego uchylić lub utrzymać w mocy.

Uchylenie postanowienia prowadzi do ponownego zbadania okoliczności sprawy i wydania kolejnego orzeczenia. To z kolei może doprowadzić do sytuacji, co miało już swoje miejsce w praktyce²⁵, w której sąd zmuszony będzie umorzyć postępowanie w sprawie z uwagi na upływ kadencji Sejmu. Należy bowiem pamiętać o zasadzie dyskontynuacji prac parlamentu, która powoduje co do zasady, iż wszelkie prace, w tym decyzje i wnioski złożone przez Sejm poprzedniej kadencji, także jego organy, stają się bezprzedmiotowe wobec ukonstytuowania się Sejmu nowej kadencji. Stąd też w przypadku wniesienia wniosku do Sądu Okręgowego o wyrażenie zgody na przesłuchanie adwokata lub radcy prawnego czy też zażalenia do Sądu Apelacyjnego wobec zakończenia prac parlamentu środek ten traci swój prawny byt, a sprawa zawisła przed sądem ulega umorzeniu ze względu na brak skargi uprawnionego podmiotu, o którym mowa w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Problem etyczny

Powyższa sytuacja, w której adwokat lub radca prawny prawomocną decyzją sądu zostaje niejako przymuszony do złożenia zeznań w charakterze świadka przed sejmową komisją śledczą, w oczywisty sposób prowadzi do konfliktu norm. Z jednej strony profesjonalny pełnomocnik związany jest prawnym obowiązkiem dochowania tajemnicy, z drugiej zaś – prawnym obowiązkiem złożenia zeznań, który wynika z postanowienia sądu na podstawie art. 11g u.k.ś. Stawia to adwokata (radcę prawnego) przed koniecznością dokonania trudnego, bo „złego wyboru”²⁶. Niewątpliwie dochodzi po stronie profesjonalnego prawnika do swoistego konfliktu moralnego-etycznego, który wyraża się w konieczności podjęcia właściwej decyzji. Tak więc adwokat lub radca prawny musi udzielić w pierwszej kolejności samemu sobie odpowiedzi na pytanie, jak ma postąpić, jaka decyzja w tym zakresie będzie właściwa, a więc zgodna z moralnym, wewnętrznym przekonaniem o jej słuszności. Jednocześnie czy taka decyzja będzie zgodna z prawnym – ustawowym nakazem złożenia zeznań. Każde rozwiązanie jawi się tu jako sprzeczne z jednym z nakazów – działania lub milczenia. W takich przypadkach zawsze będzie to jednak indywidualna decyzja samego prawnika.

²⁵ Dotyczy to sprawy zawisłej przed Sądem Okręgowym w Warszawie pod sygn. VIII Ko 9/07.

²⁶ Zob. R. Rynkun-Werner, *Sejmowa komisja...*, s. 102.

Jako zasadę należy traktować fakt, że istota zawodu adwokata oraz radcy prawnego polega na poufności stosunku na linii klient–prawnik, a ochrona tajemnicy zawodowej jest jedną z najważniejszych wartości związanych z wykonywaniem tych zawodów. Rolą adwokata i radcy prawnego jest prowadzenie spraw i świadczenie usług doradczych w taki sposób, żeby uchronić klienta przed podjęciem działań czy dokonaniem czynności, które mogłyby wyrządzić mu szkodę lub prowadzić do naruszenia prawa²⁷. Pewną „moralną pomocą” w tak trudnej sytuacji konfliktu etycznego zawsze może być decyzja klienta, który w porozumieniu z pełnomocnikiem wyrazi w sposób bezpośredni i konkretny swoje stanowisko w przedmiocie możliwości ujawnienia pewnych informacji objętych tajemnicą adwokacko-radcowską. Wprawdzie okoliczność ta nie rozwiązuje swoistego konfliktu moralnego, w którym znalazł się prawnik, ale przynajmniej może ograniczyć pojawiające się wątpliwości w tym zakresie. Tym bardziej, jeżeli przekazanie pewnych informacji mogłoby pomóc w sytuacji prawno-faktycznej klienta, a z całą pewnością nie mogło mu zaszkodzić²⁸. Powyższa teza może się wydawać kontrowersyjna, bowiem nawet klient nie może zwolnić profesjonalnego prawnika od obowiązku dochowania tajemnicy. Relacja między adwokatem lub radcą prawnym a klientem oparta jest jednak na zaufaniu oraz na pełnomocnictwie i nie nosi cech władczych prerogatyw²⁹, niemniej należy ją rozważyć w okolicznościach konkretnego przypadku.

Szczególne sytuacje może wystąpić również w przypadku tajemnicy zawodowej radcy prawnego, który wykonuje zawód w formie umowy o pracę, którą z kolei wykonuje w wewnętrznych działach prawnych korporacji i przedsiębiorstw, tzw. *in house lawyers*. W takiej sytuacji zdaniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie mamy do czynienia z tajemnicą radcy prawnego, bowiem treść takich opinii nie jest chroniona tajemnicą zawodową radcy prawnego w odniesieniu do sporządzanych dla pracodawcy pisemnych wypowiedzi i opinii prawnych³⁰. Adwokat (radca prawny) zawsze jednak w sposób samodzielny będzie musiał zdecydować, w jakim zakresie i czy w ogóle ujawnić informacje objęte tajemnicą adwokacką lub radcowską. Z reguły jednak uchylenie się od złożenia zeznań może jedynie doprowadzić do ukarania świadka karą porządkową w postaci grzywny, co też może znaleźć swoje odniesienie w zakresie rozwiązania tego dylematu moralnego. Milczenie adwokata nie stanowi bowiem przestępstwa z art. 233 § 1 k.k., a więc nie jest zatajaniem prawdy³¹. Zasadą jest, iż powyższy problem etyczny nie wystąpi w przypadku tajemnicy obrończej, która ma charakter bezwzględny.

²⁷ Zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 6 lutego 2018 r., sygn. II AKz 3/18, Lex nr 2566592.

²⁸ Por. J. Giezek, *Tajemnica adwokacka a dysponowanie informacjami pozyskanymi w związku ze świadczeniem pomocy prawnej*, „Palestra” 2019, nr 7–8, s. 105.

²⁹ Zob. J. Naumann, *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 219.

³⁰ Zob. wyrok TSUE z dnia 14 września 2010 r., sygn. C-550/07, w sprawie Akzo Chemicals Ltd. i Ackros Chemicals Ltd. przeciwko Komisji Europejskiej, curia.europa.eu.

³¹ Zob. uchwała SN z dnia 22 stycznia 2003 r., sygn. I KZP 39/02, Lex nr 57084.

Tajemnica obrończa

Tajemnicą zawodową obok tajemnicy adwokackiej *sensu stricto* jest tajemnica obrończa, która zobowiązuje adwokata lub radcę prawnego do jej przestrzegania w sposób bezwzględny. Z tajemnicą obrończą mamy z reguły do czynienia w procesie karnym oraz w tych postępowaniach, w których występuje element represyjny, tzn. istnieje możliwość wymierzenia kary, a także tam, gdzie odpowiednio zastosowanie znajdują przepisy k.p.k. Odnosi się to więc też do prac sejmowej komisji śledczej. Tajemnica obrończa ma swoje odniesienie w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP jako gwarancja zapewniająca każdemu, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, prawo do obrony. Jest to implikacja funkcji procesowej, jaką pełni adwokat i radca prawny. Konstytucyjnego odniesienia nie ma jednak pojęcie „tajemnica adwokacka”, które traktować należy raczej jako wyraz prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji RP) czy też prawa do wolności komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP). Przy czym prawo do obrony przysługuje nie tylko w procesie karnym *sensu stricto*, ale należy je odnosić również do innych postępowania represyjnych, takich jak postępowanie w sprawach o wykroczenia czy też postępowanie dyscyplinarne. W oczywisty sposób najszerze zastosowanie mają w tym zakresie przepisy k.p.k., które stosujemy w odpowiednim zakresie w postępowaniu przed sejmową komisją śledczą. W myśl art. 178 pkt 1 k.p.k. nie wolno przesłuchiwać jako świadków obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1 k.p.k. co do faktów, o których dowiedział się, udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę. Powyższy zakaz nie może być uchylony przez organ procesowy nawet na wniosek sejmowej komisji śledczej czy klienta przy aprobacie adwokata lub radcy prawnego. Działanie takie ze strony profesjonalnego prawnika stanowiłoby naruszenie zasad etyki zawodowej, ale przede wszystkim art. 6 pr.adw. lub art. 3 ust. 3 r.pr., a więc ustawy.

Jednocześnie wskazać należy, iż profesjonalny prawnik nie mógłby złożyć zeznań obejmujących informacje w zakresie tajemnicy obrończej, gdyż byłoby to niezgodne z prawem i jako takie nie stanowiłoby dowodu w sprawie. Nawet w przypadku, gdyby z niezrozumiałych względów adwokat lub radca prawny wyrażał wolę zeznawania. Zakaz dowodowy wynikający z powyższego przepisu obejmuje wszystkie fakty, o których obrońca, adwokat lub radca prawny udzielający porady dowiedział się w związku z pełnieniem swojej funkcji³². Nie ma przy tym znaczenia, w jakiej formie i za pomocą jakich środków technicznych adwokat lub radca prawny stał się depozytariuszem informacji objętych tajemnicą obrończą. Przykładowo może to być osobista bezpośrednia rozmowa, rozmowa przez telefon, przesłany list papierowy czy też poczta elektroniczna. Każda z powyższych czynności objęta jest zakazem dowodowym i dotyczy wszystkich

³² Zob. postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 maja 2000 r., sygn. II AKz 96/00, Legalis nr 70526.

okoliczności, o których obrońca dowiedział się przy okazji prowadzenia sprawy lub udzielając porady prawnej. Powyższe rozróżnienie ma swoje odniesienie do dwóch różnych sytuacji, które dla osoby nieobeznanej z postępowaniem karnym, w tym często członków sejmowej komisji śledczej, może być niezrozumiałe. Otóż obrońca w sprawie to osoba, która otrzymała od klienta stosowne upoważnienie do obrony w danym postępowaniu. Z reguły taka sytuacja występuje na etapie trwającego postępowania karnego oraz postępowania sądowego. I to zasadniczo nie budzi większych wątpliwości.

Dyspozycja przepisu art. 178 pkt 1 k.p.k. wskazuje jednak oprócz obrońcy na adwokata, który udzielił porady prawnej w myśl przepisu art. 245 § 1 k.p.k. Odniesienie się w zakresie zakazu dowodowego do art. 245 § 1 k.p.k. dotyczy zasadniczo jednorazowego kontaktu osoby zatrzymanej z adwokatem lub radcą prawnym. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, a także bezpośrednio z nim rozmowę. Oznacza to, iż kontaktujący się z zatrzymanym adwokat lub radca prawny nie zawsze jest jego obrońcą, co nie oznacza, iż nie stanie się nim na późniejszym etapie postępowania. Obrońcę ustanawia bowiem podejrzany (oskarżony) zgodnie z art. 83 k.p.k., a więc osoba, która już ma postawiony zarzut (lub właśnie ma go mieć stawiany) popełnienia przestępstwa. Nie zmienia to faktu, iż w takiej sytuacji kontakt adwokata i radcy prawnego z klientem objęty jest zakazem dowodowym, o którym mowa w art. 178 pkt 1 k.p.k. Powyższy zakaz obowiązuje też po ustaniu stosunku obrończego i w okresie po udzieleniu porady prawnej, w tym także w przypadku zaprzestania wykonywania zawodu przez adwokata lub radcę prawnego.

Podsumowanie

Podstawowym celem działania sejmowej komisji śledczej jest sporządzenie sprawozdania (ust. 1 art. 19 u.k.s.). W wyniku jej prac może jednak dojść do konkluzji uzasadniającej ewentualne wystąpienie ze wstępnym wnioskiem do Trybunału Stanu o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej osób, które naruszyły w sposób zawiniony Konstytucję RP lub ustawę, a o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 3–7 ustawy o Trybunale Stanu. Często posiadana przez adwokata lub radcę prawnego wiedza, która mogłaby zostać ujawniona i nierzetelnie wykorzystana, mogłaby posłużyć za swoisty dowód umożliwiający sejmowej komisji śledczej sformułowanie wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej osób, które zajmując najwyższe stanowiska w państwie, w związku z wykonywaniem swoich funkcji poprzez swoje działania lub zaniechania naruszyły Konstytucję RP lub ustawy³³. Tym samym dotychczasowy

³³ Zob. B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2008, s. 438.

pełnomocnik stałby się mimowolnym świadkiem oskarżenia, co w demokratycznym państwie prawnym musi być uznane za sytuację niedopuszczalną.

Bibliografia

- Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2008.
- Garlicki L., *Konstytucja RP Komentarz*, Warszawa 2001.
- Giezek J., *Tajemnica adwokacka a dysponowanie informacjami pozyskanymi w związku ze świadczeniem pomocy prawnej*, „Palestra” 2019, nr 7–8.
- Grzegorzczak T., *Zakazy dowodowe [w:] Polskie postępowanie karne*, red. T. Grzegorzczak, J. Tylman, Warszawa 2007.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *KPK komentarz*, t. I, Warszawa 2011.
- Krzemiński Z., *Glosa do uchwały NRA z 12.12.1993 r.*, „Palestra” 1994, nr 1–2.
- Kuciński L., *Status prawny komisji sejmowych jako podmiotów kontroli działalności rządu*, „Przeгляд Sejmowy” 2017, nr 1.
- Naumann J., *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Odroważ-Sypniewski W., *Komentarz do art. 136a regulaminu Sejmu [w:] Komentarz do regulaminu Sejmu*, red. A. Szmyt, Warszawa 2018.
- Odroważ-Sypniewski W., *Opinia w sprawie przesłuchania przez komisję śledczą osób nieposiadających obywatelstwa polskiego*, „Przeгляд Sejmowy” 2005, nr 5.
- Osiński T., komentarz do art. 1 [w:] *Sejmowa komisja śledcza komentarz do ustawy*, red. Lewandowski, A. Kowalski, T. Osiński, Warszawa 2005.
- Rynkun-Werner R., *Niezależna adwokatura a efektywna pomoc prawna z urzędu*, Poznań 2016.
- Rynkun-Werner R., *Sejmowa komisja śledcza – czyli jak pełnomocnik staje się świadkiem*, „Palestra” 2017, nr 1–2.
- Wiliński P., *Konstytucyjne podstawy tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego [w:] Etyka adwokacka a kontradiktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015.

Streszczenie

Artykuł porusza dość istotną kwestię z punktu widzenia zasad wykonywania zawodu przez adwokata i radcę prawnego w kontekście leżącego po ich stronie tak etycznego, jak i prawnego obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej. Jest to o tyle istotne, że obowiązek ten ma niezwykle doniosłe znaczenie społeczne, bowiem został ustanowiony w interesie ochrony wszelkich poufnych informacji klienta przed publicznym ich ujawnieniem ze strony prawnika. I o ile powyższa reguła jest co do zasady czytelna, o tyle w postępowaniu przed sejmową komisją śledczą w przypadku, gdy profesjonalny prawnik zostaje wezwany w charakterze świadka, respektowanie tej reguły może doprowadzić do konfliktu norm. Z jednej bowiem strony osoba wezwana, która jest adwokatem lub radcą prawnym, może być zobowiązana do złożenia zeznań, a z drugiej strony ma jednocześnie obowiązek prawny i etyczny odmowy złożenia zeznań w sytuacji, w której ich treść mogłaby naruszyć istotę tajemnicy zawodowej. W konsekwencji może zatem dojść do konieczności dokonania przez tegoż prawnika trudnego wyboru właściwej drogi postępowania. Autor analizuje uregulowania prawne w tym zakresie oraz podejmuje próbę odpowiedzi na tak istotny dylemat.

Słowa kluczowe: sejmowa komisja śledcza, Kodeks postępowania karnego, tajemnica zawodowa adwokata i radcy prawnego

THE PROFESSIONAL SECRET OF A LAWYER AND LEGAL ADVISOR IN PROCEEDINGS BEFORE THE SEJIC INVESTIGATION COMMISSION

Summary

The secret of the professional of a lawyer and legal advisor in proceedings before the parliamentary inquiry commission

Professional secrecy is sacred for a lawyer. It is a legal and ethical obligation. The state tries to enter into professional secrecy in various ways, as it happens in the case of proceedings before the parliamentary inquiry commission. The commission may apply to the court for release of the lawyer from the obligation of professional secrecy. Then an attorney may face an ethical problem – how to behave? Therefore, an extremely important role lies with the court, which decides to release the lawyer the obligation of secrecy.

Keywords: parliamentary inquiry commission, criminal proceedings code, professional secrecy of a lawyer